

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייסדות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעזעבי"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
קרית יואל - בני ברק

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל

פרשת לך לך

כיתה ז'

הר"ר יוסף מאיר שווארץ הי"ז

חידו"ת לפרשת לך לך

ומלכי צדק מלך שלם וגו' ויתן לו מעשר מכל.

וצ"ב מפני מה סיפרה תורה ענין נתינת המעשר דווקא בכאן. ונראה על פי דברי הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע על אמרם ז"ל (שבת קנב.) עד ארבעין שנין מיכלא מעלי, מכאן ואילך משתי מעלי, דהנה עד ארבעים שנה כאשר האדם בילדותו יסיתו היצר שמח בחור בילדותך ולעת זקנתך תשוב בתשובה, ולזה יראה לו לחם ושאר מאכלים אשר רק בתחילת האפיה והבישול טעמו בו, ולאחר שנתייטשן אבד טעמו, ואחר ארבעים שנה כאשר יגיע האדם לימי הזקנה יסיתו היצר כי כעת אחר אפיסת כחותיו לא יוכל כבר לשוב בתשובה, ולזה יראה לו יין ושאר משקין אשר כל כמה שמתייטשן הוא משביח יותר, עכ"ד הנחמדים. ובתכלת מרדכי בפרשתן כתב, כי מטעם זה הוציא מלכי צדק לחם ויין להורות מעלת אברהם אבינו שהוא צדיק מתחילתו ועד סופו, כבחינת הלחם והיין גם יחד, ובזכות זה נצח המלחמה, עכ"ד.

ומעתה יש לומר כי אברהם אבינו במקום גדולתו שם ענוותנותו, וכדרך של יראי ה' פשפש בכל מעשיו ולא מצא בהם שלימות הנרצה, ולגודל הענוה החזיק את עצמו לחוטא, וחשב שכל נצחון המלחמה לא היה רק חסד חנם, ואדרבה ממה שהוציא מלכי צדק גם יין, נתעורר לבו בקרבו לשוב אל ה' בימי זקנותו, כדוגמת היין שכל כמה שנתייטשן משביח, ולכן ויתן לו מעשר מכל, על דרך שאמר הכתוב (דניאל ד כד) וחטאך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין, כדי שיזכה על ידי זה לפרוק נפשו מן החטאים, ולהתקרב אל השי"ת לעבדו בלבב שלם. (ברך משה)

ואגדלה שמך.

פירש"י זה שאומרים אלהי יעקב, וי"ל דידוע כי שמות האבות "אברהם יצחק יעקב" הם י"ג אותיות נגד הי"ג מדות של רחמים ולכן אומרים אלהי יעקב ולא אלהי ישראל כי אז יהיה י"ד אותיות אבל אם הקב"ה לא היה מוסיף לאברהם את האות ה' לשמו והיה נקרא בשם אברם היו צריכים לומר אלהי ישראל שיהא י"ג אותיות וזה שאמר הכתוב "ואגדלה שמך" אני מוסיף לשמך האות ה' "זה שאומרים אלהי יעקב" ולא אלהי ישראל בכדי שיהיה י"ג אותיות ולא י"ד.

(פנינים יקרים)

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון.

י"ל דהנה כאשר שני הצדיקים מזדמנים ביחד, הרי האחד לומד מחבירו ומקבל ממנו את מידותיו הטובות והנה שם בן נח היה תמיד עוסק בתורה ועבודה בבית מדרשו, ולא היה נותן כלל דעתו על ענייני העולם הזה מאידך היתה מידתו העיקרית של אברהם אבינו הכנסת אורחים, שהיה פותח את דלתות ביתו בפני זרים מאכילם ומשקם וכך היה מקרבם אל תחת כנפי השכינה עתה משנזדמנו שניהם יחד הרי ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין, הוא הוציא מאברהם אבינו את מידת הכנסת אורחים לתת לאנשים לאכול ולשתות מן הטוב והמובחר, והוא אברהם למד מאת שם כהן לאל עליון להוסיף ולשקוד יותר על התורה והעבודה ככהן בבית המקדש.

(הגה"ק ר' מאיר מפרעמישלן זי"ע)

תלמוד תורה יטב לב דרבינו יואל מסאטמאר

בהתייחסות כ"ק מרן רבינו הקוה"ט זיעעב"א - בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

בס"ד

ואעשך לגוי גדול.

ובמדרש אותו גוי שנאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, וצ"ב.

ויבאר על פי מה דהוה עובדא אצל כק"ז מרן בעל דברי חיים ז"ע, בעת שהקיץ בבוקר משינתו והתחיל לומר מודה אני, התבונן הדברי חיים ואמר מי אני ומה אני, הלא אני בריה שפלה ונבזה, והמשיך לומר לפניך מלך חי וקים, ושוב התבונן האם אוכל להשיג מי הוא זה מלך חי וקים, מיד אמר ברכת התורה וצוה להביא לפניו גמרא ולמד, ואח"כ אמר, עכשיו הנני משיג מי הוא זה מלך חי וקים, וסיים המודה אני.

ואפשר כי מטעם זה נהגו חסידים ואנשי מעשה להשכים באשמורת הבוקר ולעסוק בתורה ב' שעות קודם התפלה, דהנה קי"ל (ברכות ל:) אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש וכו' כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים, והרי אי אפשר לעמוד להתפלל ולהשיג גדולת הבורא טרם שעוסקין בתורה, כי התוה"ק הוא המקשר בני ישראל אל השי"ת.

ובזה יתבאר המדרש ואעשך לגוי גדול, ופירש"י זה שאומרים אלהי אברהם, ולכאורה הכי יכולים אנו להבין ולהשיג במקצת את גדלותו של אלהי אברהם, ולזה קאמר המדרש אותו גוי שנאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, כי רק על ידי עסק התורה נפתחו עינינו שנוכל להשיג באפס מה גדלות הבורא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

מה תתן לי ואנכי הולך ערירי.

מדת הענוה קרוי "מה", אברהם ביקש מהקב"ה שיתן לו מדת הענוה ואם מחזיק עצמו במדת הגאווה אין התורה שוה כלום, ועל זה ביקש אברהם "מה תתן לי", שיתן לו ה' מידת "מה" דהיינו מידת הענוה, אבל אם "ואנכי" שאחזיק במדת "אנכי" (יש) מידת הגאווה, אז "הולך ערירי" בלי חכמת התורה, כי המתגאה אין אני והוא יכולין לדור...

(אוצרותיהם של צדיקים)

אנכי מגן לך שכרך הרבה מאוד

עובדא ידענא שמעתי (נוצר חסד אבות, ד, כב) שמרן הבעש"ט הק' התפלל על איזה חולה, והבטיחו בחלק עולם הבא שיחיה, ולא עלתה בידו, והיה נראה כאילו הפסיד ח"ו עולם הבא, חזר ואמר כך הוא טוב, כי עד עתה היה מקום לעבוד בשביל שכר עולם הבא, אבל מעתה שאין לי עולם הבא, הריני עובד ה' שלא על מנת לקבל פרס, בלתי לה' לבדו, וידוע כי מי שעובד רק בלתי לה' לבדו, שכרו גדול הרבה מהעובד ומקוה לשכר, והוא דבר שהשכל מחייב, וזה שאמר לו ה' לאברהם, שדאג שקיבל שכר על צדקותיו שיעשה מהיום, אם כן יעבוד שלא על מנת לקבל פרס, וזה שאמר אנכי "מגן", פי' בחינם, "לך", אם כן אדרבה "שכרך הרבה מאוד", והבן.

(ייטב לב)

ותן טל ומטר לברכה

תקנו כן שהיחיד יתחשב וידאג לטובת חבירו ולא לטובתו.

דבר זה מדרכיך אותנו דרך בעבודת התפילה ומורה לנו שכל יחיד עליו לדאוג לטובת הזולת ואז ייטב גם לו, כמבואר בספה"ק חובת הלבבות שהקב"ה ברא את העולם ותיקן בה כל ההצטרפויות שכל אחד ואחד יסתדר בה בטוב ובנעימים וימצא מזונו וצורכו ושאר הצטרפויותיו בנקל, אך הסיבה שאנו רואים שבכל זאת אנשים מלאים דאגות כרימון וחסר להם מנוחה, הסיבה הוא כי כל אחד דואג רק לעצמו ורוצה רק בטובתו, ואינו משליך יהבו על ד' הון מקרני ראמים וכו' ולכן זה מקשה את העולם, מה שאין כן אם היו דואגים כ"א לטובת השני היו יכולים כולם להיות מאושרים ושמחים בחלקם, וזאת היא הלימוד וההדרכה שחייבים ללמוד מההלכה של "ותן טל ומטר" בז' חשוון שמתחשבים ודואגים לשני כל אחד רוצה להיטיב לשני, ואז יהי' טל ומטר הרומז להשפעות טובות וחסדים לברכה וכולם יהיו מאושרים ושמחים, וכן מרומז בפרשת לך לך שפירשו כפי שכתוב בשם צדיקים "לך" מה"לך" פי' צא מהדאגה שלך לעצמך - ודאג לחבירך ואז יהיו כל הברכות, ואברךך ואגדלה שמך.

אמש ליל שישי - ז' מרחשון - התחילו לומר [בארץ ישראל] ותן טל ומטר, הטעם מדוע מתחילים רק בז' חשוון לומר ותן טל ומטר, ואילו משיב הרוח ומוריד הגשם כבר מתחילים בשמחת תורה, מובא במשנה (תענית דף י'). שחז"ל התחשבו באלו שעלו לרגל לירושלים, וזמן החזרה עד שהגיע האחרון לביתו הוא זמן של 15 יום ומשמחת תורה עד ז' חשוון יש 15 יום, ולא רצו שהגשם יפריע להם בדרך ע"כ.

ולכאורה יש לתמוה ולהקשות מהמשנה במסכת יומא שכשכהן גדול נכנס ביום כיפור לקודשי קדשים התפלל וביקש "שלא יתקבלו לפניך תפלת עובדי דרכים" - המבקשים שלא ירד גשם כשהם בדרך, ואם כן מדוע הכה"ג ביקש שירד הגשם מבלי להתחשב בהולכי דרכים, וכאן תיקנו חז"ל שיתחשבו בהולכי דרכים, ותירצו המפרשים (בדרך מוסר) שהצדיק והמנהיג הממונה לדאוג לטובת הציבור כולו מסתכל רואה לפני עיניו טובת הכלל והיחיד ולכן הממונה על הציבור אינו יכול ואינו צריך להתחשב עם נוחיותו של כל יחיד ויחיד אלא לדאוג לטובת הכלל, לכן הכהן גדול התפלל תפילתו לטובת הכלל כולו, מה שאין כן כשתקנו בקשה לכל יחיד ויחיד שמבקש ותן טל ומטר, אז